

DIER MENS DE BAND TUSSEN ONS EN ANDERE DIEREN
Maarten Reesink

Maarten Reesink:

“Wij zijn ook gewoon zoogdieren ... en daar zouden we ons naar moeten gedragen”

Maarten Reesink is dé Nederlandse specialist op het gebied van de relaties tussen mens en dier. Hij doceert erover aan de Universiteit van Amsterdam, schreef er een prachtig boek over én hij raakt er niet over uitgepraat. Dat komt goed uit: dat laatste geldt namelijk ook voor ons.

TEKST EN FOTO'S: JANINE VERSCHURE

We beginnen ons gesprek met Maarten met de vraag hoe het zo kwam. Hoe en waarom word je een pionier op het gebied Animal Studies? Maarten vertelt dat er in zijn leven twee momenten waren die deze beslissing markeerden: de eerste toen hij zeven was en de tweede 35 jaar later, toen hij les gaf aan de Universiteit van Amsterdam.

Flodder

“Wij woonden in Breda, mijn ouders hadden een plantenkwekerij. We hadden geen huisdieren. Op een dag kwam mijn zus lijkkleek thuis en toen mijn moeder vroeg wat er aan de hand was, vertelde ze dat ze een kat had gezien. Doodsbang vanwege de confrontatie met een kat ... mijn ouders besloten dat het wellicht verstandig was om een kat als huisdier te nemen. Toen Flodder bij ons kwam, veranderde mijn wereld. Ik ben opgegroeid met haar erbij, tijdens mijn hele jeugd was Floddertje een vaste waarde. Vanaf dat moment wist ik ook wat ik later wilde worden: leeuwenverzorger in Artis. Werken met heel grote katten, dát was mijn droombaan. Wat mij betreft was er geen enkele twijfel meer.”

“Dit is wat ik de rest van mijn leven wil doen”

De tweede toekomstbepalende gebeurtenis in het leven van Maarten vond plaats toen het beeld van zijn kinderlijke droombaan al grotendeels om zeep was geholpen. “Ik ging naar het gymnasium en mijn ouders vonden dat je met een gymnasiumdiploma op zak geen leeuwenverzorger kon worden. Nadat ik erachter kwam dat een studie biologie eigenlijk nauwelijks over dieren ging, besloot ik – met pijn in het hart – om het pad ‘dieren’ in mijn carrière dan maar af te sluiten. Ik wilde proberen

om mensen te begrijpen, ging politicologie en communicatiewetenschappen studeren en werd docent aan de UvA. In maart 2005 had een van mijn studenten een scriptie gemaakt over ‘natuurfilms in Amerika aan het begin van de twintigste eeuw’ – hoe ze erbij kwam, geen idee. Ze wist dat ik wel wat met dieren had en ze vroeg of ik haar wilde begeleiden. Ik ging op zoek naar boeken en kwam erachter dat er over het onderwerp van haar scriptie nauwelijks wat geschreven was. Wat ik wél vond, waren honderden boeken over Animal Studies. Binnen een uur nadat ik begon met zoeken wist ik: dat is wat ik de rest van mijn leven wil doen.”

In 2008 ging Maarten college geven over het onderwerp Animal Studies en toen ontstond het plan om de eerste Nederlandse inleiding te schrijven over dit vakgebied. Die zag dus dit jaar het levenslicht.

Kattenjongetje

Sinds de dag – zo’n halve eeuw geleden – dat de Bredase familie Reesink werd opgeleukt met Flodder, is Maarten ‘een echt kattenjongetje’, zoals hij het zelf noemt. Hij deelt zijn leven met poes Ritsel die helaas niet op de foto kon omdat ze te schuw is. 2,5 geleden overleed Ritsels maatje Lijgertje. Maarten: “Ritsel en Lijgertje kwamen van De Poezenboot, een poezenopvang hier in Amsterdam. Ze werden ooit in beslag genomen bij iemand die 35 katten in huis had en daar niet voor kon zorgen. Met name Ritsel is slecht gesocialiseerd, ze houdt niet van mensen die ze niet kent.” Maarten weet nog precies wanneer hij Ritsel en Lijgertje ophaalde van de Poezenboot (1 september 2012), hij kent de overlijdensdatum van elke kat die hij ooit had en vertelt over het verdriet dat hij had toen Lijgertje overleed. Met de volgende woorden op pagina 8 draagt Maarten zijn boek op aan de katten die zijn leven verrijkten: “Voor Flodder en Guppy, Raffles en FouFou, Loedertje en Majesteit,

Lijgertje en Ritsel – die hopelijk met evenveel plezier met mij hebben gespeeld als ik met hen.”

Denken over dieren

Maarten: “Als ik mensen vraag wanneer de allereerste keer was dat ze huilden om een dier, blijkt heel vaak dat Disney de ‘boosdoener’ was. Veel mensen herinneren zich nog de emotie die ze voelden toen Bambi overleed, of de vaderleeuw in de Lion King, of ze lieten een traantje om Nemo. Disney begon al heel vroeg met het tonen van dieren als individu, hij gaf ze een karakter, een persoonlijkheid. Wellicht te vermenschlijkt, zeker in de beginperiode. Mickey Mouse is nauwelijks nog een muis en ook Dombo is een beetje vreemd, maar Nemo is wel degelijk een clownsvis en in Ratatouille gaat het om échte ratten. De media, en dan met name Disney, hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan hoe wij over dieren denken. De generaties vóór de mijne zagen dieren nog als objecten, maar het gaat snel. Vroeger was het kijken naar dieren als een individu, en het rouwen om dieren iets wat wellicht als kind nog kon, maar wat je als volwassene af moest leren. Mensen die nu opgroeien, onder anderen mijn studenten, zien dat heel anders.”

Een ‘iemand’ in plaats van ‘iets’

Als we hem vragen wat er zou moeten veranderen in de relatie tussen mens en dier, zegt Maarten: “Twee dingen. Ik vind het belangrijk dat we ons realiseren dat wij gewoon dieren zijn. Niet meer en niet minder. Misschien met een bepaald soort intelligentie die bovengemiddeld is, maar we moeten ook eten en slapen, we geven melk, willen instinctief onze soort in stand houden én: we zijn kwetsbaar. Sinds corona hoef je dat niet meer uit te leggen. Ten tweede zouden we dieren moeten gaan zien als individu. Het leuke is wat dat betreft dat de mensen met huisdieren vooruitliepen op de wetenschappers. Mensen die leerden van een huisdier te houden, gaan hun dier al snel zien als ‘iemand’ in plaats van een ‘iets’. Het is niet voor niets dat ik hoofdstuk 1 begin met een quote van Jane Goodall: ‘Ik leerde van mijn hond lang voordat ik naar Gombe ging dat we niet de enige wezens met persoonlijkheden waren. Wat de chimpansees deden, was me helpen om anderen te overtuigen.’”

Cognitieve dissonantie

Elk hoofdstuk van Maartens boek wordt ingeleid met een foto van een dier dat je recht aankijkt, en op de cover staan 24 primatenportretten. Elk dier heeft duidelijk zijn eigen gezicht. “Zijn eigen persoonlijkheid”, zegt Maarten. “Iedereen die een hond of een kat heeft, weet dat de ene kat de andere niet is, dat elke hond zijn eigen karakter heeft. Zelfs een varkenshouder die zijn stallen vol heeft met dieren die hij beschouwt als ‘vlees’, kan een hond hebben waar hij van houdt. Iemand die 300 euro uitgeeft aan een klimmeubel voor zijn kat en daarna langs de

supermarkt gaat voor een kilo plofkip, die wéét wel dat zo’n kip een slecht leven had, maar blokt dat. Ik denk dat die varkenshouder dat ook doet. Historisch gezien hebben wij de ene groep dieren in huis gehaald en een andere groep naar de stal verbannen. De ene groep krijgt liefde en een naam, de andere groep verdwijnt uit het zicht en wordt ‘productiedier’.

Steeds meer mensen vragen zich af hoe wij daarmee kunnen leven. Psychologen hebben daar een mooie term voor: cognitieve dissonantie.

Volgens Wikipedia: ‘de onaangename spanning die iemand ervaart bij tegenstrijdige overtuigingen, ideeën of opvattingen of bij handelen in strijd met de eigen overtuiging.’”

Dierentuinen

Maarten: “Ik zou willen dat dierentuinen niet enkel vertellen naar welke soort je staat te kijken: dat er in dat verblijf een giraffe of een olifant zit, maar dat ze van elk dier een korte biografie zouden schrijven. Dan kijken bezoekers niet naar een soort, maar naar een individu. In Amerika doen sommige dierentuinen dat al. Daar vertellen ze hoe elke olifant heet, waar hij vandaan komt, wie hij is. Bij olifanten en tijgers ligt dat voor de hand, maar ik vind dat je het kunt door-trekken naar de vissen en zelfs naar het insectarium. Niet dat elke rode mier een naam moet krijgen, maar waarom niet een groep piranha’s beschrijven, of een biografie maken van die vis met dat vlekje? Op dat moment dat een dier een naam krijgt, ga je hem anders bekijken.”

“De media, en dan met name Disney, hebben een belangrijke bijdrage geleverd aan hoe wij over dieren denken.”

Gelijkwaardig?

Als wij mensen ook dieren zijn, kunnen we dan boven andere dieren staan? Wil dat zeggen dat we er gelijk aan zijn? Zijn Ritsel en Maarten gelijkwaardig? “Niet helemaal”, zegt Maarten. “Maar ik streef ernaar om onze relatie zo gelijkwaardig mogelijk te laten zijn. Ik denk na over de behoeftes van mijn kat en als het even kan probeer ik daaraan te voldoen. Er zijn filosofen die vinden dat mens en dier dusdanig gelijkwaardig zijn dat we geen huisdieren meer zouden moeten houden. Dat vind ik te ver gaan. Wel is vlees eten voor mij niet langer verdedigbaar. Ik vond vlees altijd lekker, maar toen ik stilstond bij het feit dat een konijn een even intelligent dier is als mijn kat, gaf dat voor mij de doorslag om vegetariër te worden. Ik denk dat het goed zou zijn als meer mensen even zouden stilstaan bij dieren, bij wat we met dieren doen, zodat we niet langer gedachteloos met ze omgaan. Voor mij hoeft echt niet iedereen vegetariër te worden, maar ik denk oprecht dat we over twintig jaar met afschuwen en verbazing terugkijken naar zaken als de bio- en de proefdier-industrie.” ←